

- тематичний тренінг – спрямований на розгляд конкретної теми, зміст якої треба засвоїти, і набуття наступних умінь і навичок: комунікативних, навичок прийняття рішень та навичок зміни стратегії поведінки;

- психокорекційний тренінг – метою якого є корекція психічних процесів, тренування певних якостей і здібностей особистості;

- психотерапевтичний тренінг – застосовується для виправлення хворобливих відхилень особистісного розвитку;

- психофізіологічний тренінг – направлений на формування знань і вмінь м'язової релаксації, самонавіювання, концентрації уваги й уяви, вміння контролювати мимовільну розумову активність з метою досягнення оптимальних результатів у певній сфері діяльності.

Крім того, останнім часом широко використовується тренінги “життєвих компетенцій”, які з’явилися в 60-ті роки та ґрунтуються на ідеях гуманістичної психології К. Роджерса.

Під час тренінгового заняття найчастіше використовують методи групової дискусії, міні-лекції, ігрові методи (ситуаційно-рольові, дидактичні, творчі, організаційно-діяльні, імітаційні, ділові) та ін.

Тренінг складається з вступної, основної та заключної частин. Співвідношення за обсягом між ними у кожному випадку може бути різним. Це залежить від мети тренінгу, виду цільової групи та рівня підготовленості групи.

Для результативності й ефективності тренінгу необхідно не тільки створити атмосферу відкритості та доброзичливості, а й спробувати досягти обстановки дружнього співробітництва за обов’язкової умови свідомого виконання учасниками певних правил, а також закладати навички спілкування, обговорення проблеми, участі у спільному відпрацюванні рішень, бути здатним дивитися на ситуацію з погляду іншої людини.

Активна співпраця між членами групи та тренером допомагає засвоїти необхідний матеріал. Учасники тренінгу за декілька днів мають змогу не тільки засвоїти нову інформацію, а й навчаються її використовувати.

Отже, тренінг – це форма інтерактивного навчання, метою якого є розвиток компетентності міжособистісної і професійної поведінки у спілкуванні.

Набільська Ірина Ігорівна

Київський педагогічний інститут імені Б. Грінченка

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАВИЧОК 21 СТ. В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Швидкі темпи розвитку інформаційно-комунікаційних технологій вплинули як на повсякденне життя людей, так і на технологічні процеси на виробництві й у інших професійних сферах. У зв’язку з цим до сучасних фахівців, зокрема у галузі освіти, а саме: педагогів, висувуються нові вимоги: вміти працювати в команді, гнучко мислити, ефективно використовувати інформаційні технології, уміти адаптуватись до нових суспільних вимог і життєвих ситуацій. Окрім того, більшість учителів, батьків та учнів зазначають, що для подальшого дорослого життя недостатньо мати ґрунтовні знання з певних предметних галузей. Відтепер стати успішними мають шанси ті, хто має так звані навички XXI століття – навчальні й інноваційні: уміння працювати з інформацією, медіа- та комп’ютерні; життєві та кар’єрні.

Проте якими є умови формування цих навичок? Де має це відбуватись і хто повинен це робити? Чи існують засоби формування подібних умінь? Отже, постає необхідність вивчення цих питань і визначення засад успішного формування зазначених навичок з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій задля успішного особистісно-професійного зростання.

Виявлено, що за результатами дослідження центру Gallup, що використання ІКТ потрібно сучасним учням для розв’язання реальних проблем й отримання достатніх навичок роботи з технологіями, які знадобляться їм у самостійному житті. Розвиток навичок XXI століття у школярів надасть їм більше шансів досягти успіху в житті порівняно з тими, хто має низький рівень подібних умінь.

Очевидно, що навички XXI століття має формувати і розвивати сучасні заклади загальної середньої освіти, зокрема початкова школа. Тому ці аспекти актуалізуються в наукових дослідженнях останніх років.

За результатами вивчення теоретичних джерел з’ясовано, що окремі аспекти формування навичок XXI століття розв’язує низка науковців. Так, Н. Балік характеризує методи навчання з допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, що стимулюють у студентів розвиток навичок XXI століття. Л. Варченко довела ефективність методики налагодження електронної співпраці студентів для формування навичок співробітництва, комунікації та взаємодії. Н. Дементієвська зробила спробу адаптувати

такі програми, як Intel® «Навчання для майбутнього», «Шлях до успіху» для сучасної української школи й запропонувала використовувати комп'ютерні технології в цих програмах як засіб формування навичок ХХІ століття в учнів. М.Золочевська в дослідженнях використовувала комп'ютерний навчальний засіб «Showing_Evidence» з метою формування і розвитку в студентів – майбутніх учителів навичок ХХІ століття. І. Кузьменчук використовувала методу проєктів з метою формування в учнів навичок ХХІ століття.

Отже, нині вже є певні напрацювання в питаннях формування і розвитку в учнів навичок ХХІ століття: учителі використовують метод проєктів, різноманітні програмні засоби і хмарні технології, які дозволяють формувати і розвивати означені навички.

Необхідними педагогічними умовами формування навичок ХХІ століття в учнів початкової школи є: вироблення позитивного особистісного ставлення до явищ та об'єктів навколишнього світу, до навчання; динамічність поведінки в колективі ровесників, друзів; спрямованість учня на застосування цих знань у практичній діяльності.

Зазначимо, що педагогічна підтримка процесу формування навичок ХХІ століття в учнів початкової школи будуватиметься на знанні їх індивідуальних особливостей, на інтуїції педагога. Для нашого дослідження важливо розглядати педагогічний супровід, як дію суб'єктів виховання, навчання, розвитку (педагог, психолог, батьки, керівник), яка доповнює дії іншого суб'єкта (учня, вихованця, дитини, колеги).

Для успішної реалізації моделі педагогічного супроводу процесу формування навичок ХХІ століття в учнів початкової школи у їх соціально-активній діяльності необхідно, щоби зміст навчально-виховного матеріалу, форми й методи педагогічної підтримки відповідали реальним можливостям школяра й були чинником мотивації їхньої діяльності. Для цього педагогу необхідно дотримувати такі педагогічні умови:

- навчальні, виховні, розвиваючі, коригувальні цілі навчання діяльності школярів (учнів), повинні визначатися суб'єкт-суб'єктними відносинами всіх учасників навчально-виховного процесу;
- визначати індивідуально-типологічні характеристики школярів, що проявляються в їхній діяльності;
- виділяти з них домінуючі, що роблять найбільш істотний вплив на хід і результати процесу формування навичок ХХІ століття в учнів початкової школи;
- перед засвоєнням нової інформації, або засвоєнням практичних соціальних навичок, необхідно виявляти наявність навичок ХХІ століття в учнів початкової школи, які необхідно актуалізувати;
- на етапі актуалізації навичок, виявляти пізнавальні можливості школярів, використовуючи для цієї мети систему завдань від більш складних до більш простих і навпаки;
- на основі спостережень, логічного аналізу, педагогічного передбачення встановлювати можливі труднощі в школярів у їх теоретико-пізнавальній та соціально-активній діяльності;
- визначати, яке співвідношення і взаємодія колективної та індивідуальної форм діяльності доцільніше використовувати у взаємодії соціальних інститутів, зважаючи на методичних особливостях процесу навчання та виховання;
- на оціночно-результативному етапі оцінювати рівень процесу формування навичок ХХІ століття в учнів початкової школи та визначити відповідність досягнутого рівня не тільки програмним вимогам, але й індивідуальним можливостям школяра;
- проводити відповідну корекцію рівня формування навичок ХХІ століття в учнів початкової школи, форм, методів і засобів педагогічної підтримки.

Отже, система взаємодії суб'єктів педагогічної підтримки передбачає такі рекомендації щодо реалізації підтримуючої взаємодії. Усі учасники освітніх відносин виступають, як суб'єкти, тобто активні, рівноправні учасники.

Освітня програма «Партнерство з підтримки навичок ХХІ століття» виділяє три групи навичок, які повинні сформувати вчителі у своїх учнів:

- навчальні та інноваційні;
- уміння опрацювати інформацію, комп'ютерні та медіа навички;
- життєві та кар'єрні (професійні) навички.

Найбільш важливою вважається перша група навчальних та інноваційних навичок. До цієї групи навичок належать критичне мислення і вміння приймати рішення, креативність та інноваційність, комунікативні навички та співпраця.

Уміння опрацювати інформацію, комп'ютерні та медіа навички передбачають набуття учнями інформаційної та медіа грамотності. У розпорядженні школярів ХХІ століття величезна кількість засобів масової інформації та цифрових носіїв. Зорієнтуватися в них і знайти вірне рішення можна тільки тоді, коли учень уміє швидко видобувати інформацію та критично оцінювати її. Однак оцінити корисність віднайденого повідомлення можна лише тоді, коли розумієш принципи створення медіа продукції.

До найбільш важливих життєвих та кар'єрних навичок належать лідерство та відповідальність. Аби сьогоднішній школяр в майбутньому став лідером і просто успішною людиною, нині його потрібно навчити буди ватажком. А для цього необхідно сформувати здатність керувати діями інших, власним прикладом надихати на звернення та нести відповідальність за роботу всієї групи.

Нами запропоновано застосування для формування навичок XXI століття метод проектів. Використовуючи метод проектів у роботі з учнями, можна дослідити, що він містить у собі сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних, творчих за самою своєю сутністю підходів, сприяє творчому розвитку учнів, використанню ними певних навчально-пізнавальних прийомів, які в результаті самостійних дій дозволяють вирішувати ту чи іншу проблему. Крім того, метод проектів передбачає обов'язкову презентацію результатів.

Гамалюк Степан Анатолійович

Чернівецький Національний університет імені Юрія Федьковича

Науковий керівник: Гудима Юрій Васильович, доктор фізико-математичних наук, професор

Чернівецький Національний університет імені Юрія Федьковича

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Розвиток сучасної освіти в Україні базується на активному використанні сучасної комп'ютерної техніки та інформаційних технологій у процесі навчання. Перед освітнім процесом стоїть завдання, яке полягає у підготовці конкурентоспроможного спеціаліста в епоху електронного середовища. Це стало причиною переосмислення традиційних моделей навчання і створення на їх основі нових, які базуються на використанні мережевих та інформаційно-телекомунікаційних технологій навчання. Електронне навчання (E-learning) є новою перспективною моделлю навчання, яка базується на використанні новітніх мультимедійних технологій, інтернету з метою поліпшення якості освітніх послуг, спрощення доступу до актуальних, достовірних ресурсів, отримання допомоги зі сторони спеціалістів в необхідній галузі а також колективної роботи на відстані.

Розвиток електронного навчання відбувався в три етапи. Перший етап (20-50-ті роки XX століття) охоплює період з моменту появи електромеханічних комп'ютерів до широкого впровадження електронних комп'ютерів. Цей етап характеризується застосуванням різних механічних, електромеханічних та електронних індивідуалізованих пристроїв, за допомогою яких подавався навчальний матеріал і виконувався контроль і самоконтроль знань технологія програмованого навчання). Другий етап охоплює період 50-80-х років минулого століття та пов'язаний з широким упровадженням ЕОМ у практику. У цей період була створена велика кількість спеціалізованого програмного забезпечення – автоматизованих навчальних систем PLATO, Coursewriter, Tutor та інші. Третій етап (з 80-х років минулого століття) розпочався з появою комп'ютерних мереж і персональних комп'ютерів. Стрімкий поштовх до розвитку освітніх технологій пов'язаний з використанням глобальної мережі інтернет. Використання спільних і розподілених ресурсів, Web-технологій, віддалений доступ до навчальних матеріалів забезпечив суттєве підвищення ефективності професійної підготовки, її доступності та масовості.

Така форма навчання може відбуватися в трьох режимах: синхронний, асинхронний та індивідуальний.

- навчання в синхронному режимі часто називають "режимом реального часу", оскільки воно дозволяє учасникам курсу і вчителю вільно спілкуватися, майже так, ніби вони знаходяться в одному місці і в той же час. Заняття, що проводяться таким чином, проходять під повним контролем викладача і нагадують класичні лекції.

- асинхронний режим полягає у тому, що контакт між учнями і вчителем не відбувається в реальному часі. Пакет програм такої системи містить бази даних, в яких зберігаються матеріали конкретних курсів.

- індивідуальний режим навчання – не що інше, як навчальний портал, що містить програмне забезпечення, яке дозволяє створити центральне середовище для проведення всіх заходів, пов'язаних з дистанційним навчанням.

Традиційний спосіб навчання, до якого ми звикли, майже не змінився, як правило, складається з пасивного прослуховування і вибіркового запису інформації, наданої вчителем, відсутній індивідуальний підхід і використання новітніх комунікаційних та інформаційних можливостей, які значно полегшують отримання знань.